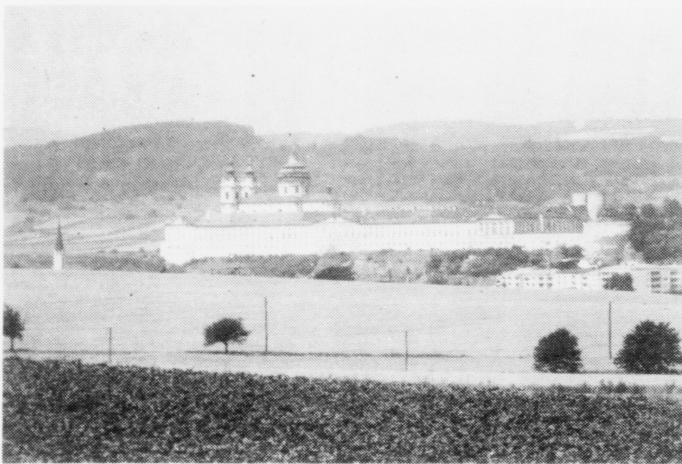

Kleystrið í Melk

skilja tær liberalu hugsjónir, sum tóku seg upp í Europa, at fólkíð vildi hava meiri vald. Keisara-rikið, hesin minnisríki samfelagsbyggingur, stóð uppi enn, men hann hevði yvirleifað seg sjálvan.

Rudolf, krúnprinsur, var vónin um bjarging fyrrikinum. Hann var andliga sera framkomin, hevði liberalar hugsjónir, og ásanndi, at skuldi ríkinum vera liv lagað, mátti fólkíð fáa part í valdinum.

Men aftanfyri hesum, at siggja til, haldgöða livi hansara, goymdi seg tó ein sorgarleikur. Hann drakk illa, nýtti narkotika og hevði livað eitt so ørt kærleiksliv, at hann hevði fingið syfilis, og longu sum 30 ára gamal stóð fyrri at gerast kynsligur máttloysingur. Tá so hartil kom, at nógv trýst varð lagt á hann frá Ungarn, um at gerast kongur teirra, so er eyðvitað at nógv stóð á honum.

Og so komu tey skakandi tíðindini í januar 1889, at Rudolf hevði tikið livið av sær á Mayerling-slottinum, nakað sunnanvert Wien, saman við gnetu síni, teirru 18 ára gomlu Maria Vetsera, ið var av turkiskari ætt. Hon varð so jarðað í einum kleysturkirkjugarði nærhendis, og Rudolf varð gravsettur millum ættarfólk sitt her í Kaisergruft.

Elisabeth var heldur ikki nakað eydnuríkt menniskja. Og so bórast tey tíðindi, at á einari vitjan, sum keisarrahjúnini vóru í Schweiz, varð hon stungin til deyðis av einum anarkisti, í 1898.

Nógva sorg hevði tann gamli keisarin nú upplivað. Fyrst bróðurin, Maximilian, ið varð avrættaður í Mexiko í 1867, so sonurin Rudolf, sum sjálvur tók livið av sær, og nú konan, sum eisini var mynd. Men enn var málið ikki fult.

Tá Rudolf var deyður, varð bróðursonur keisarans, Franz Ferdinand, trúnfylgjari. Og tað var á einari vitjan í Sarajevo í Serbia, at hann varð myrður í 1914, saman við konu sinari. Tey fingi tó ikki pláss millum hinar Habsburgararnar í Kaisergruft. Kona hansara var, eftir habsburgskari metan, ikki av nóg goðari ætt, og tí varð funnið annað gravstað til tey.

Franz Joseph doyði eitt av teim døpru bardagaárnum undir fyrra heimsbardaga, í 1916, á Schönbrunn, 86 ára gamal. Hann hevði tá sitið við ræði í 68 ár, og við honum kann tann 700 ára langa søgan hjá dynastiinum sigast at vera komin at enda.

Væl tók ein skyldmaður keisarans, Karl, við aftaná hann. Men tá kriggi endaði í 1918, mátti hann siga trúnuna frá sær. Hann flutti so til Madeira at búgva, við konu og 5 børnum og har doyði hann í 1922, bert 35 ára gamal.

Eitt stórt pláss má henda ættin, og tá serliga Franz Joseph, Elisabeth og Rudolf, eiga í hjørtunum á tí eysturrikska fólkunum, tað bera tey tyssi av livandi, angandi blómum, sum liggja á sarkofagum teirra, boðum. Vitjan okkara her er at enda komin. Tá vit ganga upp trappurnar, vendir tú tær einaferð á og litir út yvir hollina, sum goymir alla hesa edlingafjöld, og her fatar tú dybdina í tí ofta sungna salmaerindinum:

Og gingu kongar fram á
rað
Og visu megí mesta,
Teir megnaðu ei minsta
blað
Á notulegg at festa.

Dagur okkara í Wien liður, vit skulu rokka nokk so nógv enn, og skunda okkum tí víðari oman

Kärntnerstrasse til St. Stefan dómkirkjuna. Hesin kirkjubyggingur, sum er vorðin til í árunum frá umleið 1100 til 1400, stóð sostatt í gerð í 300 ár. Vit fara inn í kirkjuna, sum er so veldug, at sjálvt um fleiri bólkur av turistum standa ymsa staðni í hollini, sýna tey tó so litið. Her er skýmlikt í kirkjunni, fleiri altar eru, og har brenna hundrættals av småum ljósum á hvørjum altari. Fólk tendra alla tíðina ljós, seta tey á altari, óiva við einari bøn til tað halgimenni, sum altari er vigt til, um at biðja gott fyrri sær.

Vit seta okkum eina lotu í ein stól at rinda møðina, og so verður farið aftur til bilin.

Beethovenhaus og Belvedere

Tú kann heldur ikki hava verið í Wien, uttan at hava vitja ein av bústaðum Beethovens. Tey arini, hann buði í Wien, buði hann á umleið 25 ymskum staðum. Stokkdalur sum hann gjordist við tíðini, var hann so illtonktur, og hann skifti bústað ofta. Ein tann kendasti bústaður hansara var í bygdini Heiligenstadt, í ein útnyrðing úr Wien. Vit koyra gjøgnum býin til Heiligenstadt, sum nú er at kalla samanbyggt við býin. Her liggur bústaður hansara, Beethovenhaus.

Her var tað eisini at hann í 1798, 28 ára gamal, gjordist greiður yvir at hann var við at bliva dulur, og hiðani frá skrivaði hann, til bróður sínar Johan og Karl, tað kenda brævi, Heiligenstadt-testamentið, har hann sigur frá, at tað hovdu verið lotur, har hann hevði verið líka við at taka sitt eigna liv.

Vit koyra heim aftur, framvið Donaukanal, og tá vit koma til Ring-

strasse aftur, sum her eitur Franz Josephs kai, snara vit við endan av gøtuni yvir ein kanalina. Vit skulu líka ein túr inn í Volksprater, tað stóra skemti- og ítróttarøkið, at venda. Her eru fótbóltsvøllir, ríðibánar og svimjuhyljar. Undrunarvekjandi er tað at siggja tað stóra hjólið, Riesenrad, ið saman við torninum á St. Stefans dómkirkjunni, verður roknað sum serliga merki býarins. Ein kann so fara upp í vognum, sum hanga í hjólinum, og tá ein er hægst uppi, er ein 60 m. yvir jørð. Heldur ikki Riesenrad varð spart undir krignum. Tað fekk eina bumbu, og fór í sor. Tað varð sjálvandi byggt upp aftur.

Nú restar okkum bert eitt afturat, fyrri henda dagin, og tað er at siggja tey bæði Belvedere-slottini, sum Eugen, prinsur, læt byggja. Vit koyra gjøgnum miðbýin aftur, um Schwartzbergplatz (aftur), og eru so við Belvedere.

Eugen, prinsur, ið var italiumaður, varð føddur í 1664. Tilkomin, var hann eina tíð í tænastu hjá Ludvik 14. í Fraklandi, men kom so til tað habsburgska hovið, í tænastu hjá Leopold 1., keisara. Eugen var framurskarandi herovasti, og vann nógv stórar sigrar á vígvølli, m.a. móti turkarum.

Tann mæti arkitekturin Lucas von Hildebrandt stóð fyrri byggingini av Belvedere, í árunum frá 1700 til 1724. Eugen var ein maður við stórum áhuga fyrri heimspæki, bókmentum og list, og á Belvedere hevði hann manga samrøðuna við bæði rithøvundar og heimspækingar. Hann buði sjálvur á niðara Belvedere, og her buði eisini seinni trúnfylgjarin Franz Ferdinand, hann sum varð skotin í Sarajevo.

Ovara Belvedere hevur eisini verið karmur um manga søguliga hending. Her var í 1770 veitsla hildin, tá tann unga Marie Antoinetta, við varmanni varð vigd franska trúnfylgjaranum, og her dansaði tann 15 ára gamla prinsessan fyrri seinastu ferð í Sien, áðrenn hon byrjaði túrin til nýggja heimland sitt, Frakland, til ein hjúnaðarfelaga hon aldri hevði sæð, og til deyðan í guillotinuni. Óiva hava tankar hennara ofta leita heim aftur til Belvedere, eftir at hon varð vorðin drottning Fraklands.

Og á Belvedere var í 1955 tann sáttmáli undirskrivaður, við teir 4 sameindu frá seinna heimsbardaga, sum gav Eysturriki

fult frælsi aftur, aftaná 17 ár í ofrælsi, fyrst undir nazistunum, og síðan undir eftirliti av teim Sameindu.

Vit gera stutt av her. Gangi niðan gjøgnum ta vøkru parkina, har Untere Belvedere liggur heilt í niðara enda, og Obere Belvedere í hinum endanum. Ein liðandi brekka er allan vegin niðan og nógv listarligar standmyndir eru eisini.

Vit fara aftur til bilin. Nógva hava vit sæð henda dag, á søguligum veingjum hava vit ferðast gjøgnum nógv eldir. Nógva staðni seyg søgan á ein tilikan hátt saman um ein, at hon næstan gjordist livandi.

Vit koyra út av býnum aftur, koma fram við tí stóra kirkjugarðinum, Zentralfriedhof, har m.a., Ludvig van Beethoven og Franz Schubert liggja grívnir. Brátt eru vit aftur í Petronell, og stór er broytingin, frá rokokohuglagnum millum leivdinar av Carnuntum, her rómverjar einaferð búðu, og barbararnir frá Germania herjaðu.

Schönbrunn

So er dagurin komin til fráferð okkara úr Petronell, og heimferðin skal byrja. Og tað er eisini ein dag við brennandi sól, sum vit onga høvdu av, meðan vit vóru her. Tað er út ímóti 30 hitastigum.

Ein vitjan skal enn gerast, men tað er á heimvegnum. Vit skulu vitja Schönbrunn, henda edliga gimstein av einum

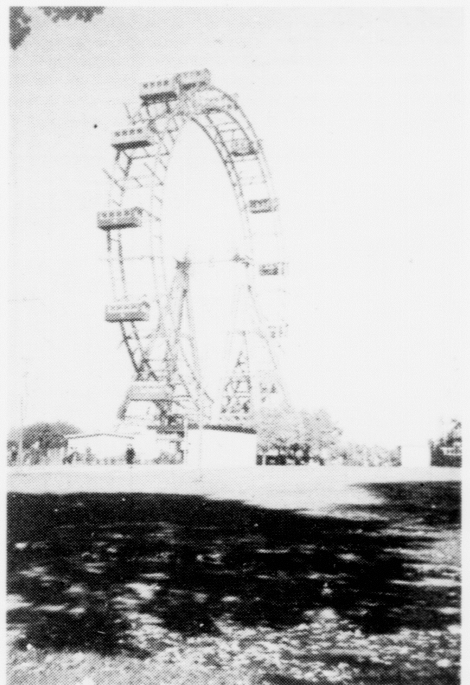
slotti, bústaður keisarann í útvíð 200 ár.

Vit koma inn til býin og fram at slottinum, og á Schönbrunn Schlossstrasse eru vit so heppin, at finna eitt parkeringspláss millum teir hundrættals bilarnar, og tað hevur eina ógloymandi ávirkan á teg, at stíga inn í slottsgarðin henda solumikla dagin.

Schönbrunn varð byggt í stjørnartið Karls hin 6., keisara, pápi Mariu Theresiu, og Karl raddi frá 1711 til 1740. Tað var Johan Bernard Fischer von Erlach, arkitekt, ið gjordi tekeningarnar til slottið. Átlanin var at byggja eitt slott, sum bæði í stóð og vakurleika skuldi bera av Versailles, slotti solumkongsins í Paris. Eitt uppskot til tess varð eisini gjørt, men henda bygging vildi verið so orandi dyr, at tað var óhugsandi at fremja hana. Fischer von Erlach mátti minka um projektið, og tó bleiv tað til hetta velduga og ófatuliga marglætiskenda (luksuriosa) slotti, sum er byggt í barokkum sniði.

Maria Theresia læt slottið innan umbyggja í rokokosniði, og tá ein kongur igjøgnum hesar skreytmiklu hallir, so verður ein greiður yvir, at ein ætt, ið kravdi ein tilikan karm um dagliga liv sitt, als ikki kundi roknað á stóði við onnur deyðulig. Ein kann royna at ímynda sær ta hugtakandi sjón, tá hundrættals livandi kurtur vórðu kveiktir í teirri

Framhald á síðu 12

Riesenrad í Wien